

Символіка спортивного товариства «Україна»

Андрій Сова, Степан Пахолко
(Львів)

У 2011 р. минуло 100 років від дня заснування спортивного товариства «Україна». Дата поважна, проте ювілей фактично забутий. З цієї нагоди відбувся лише один захід у Львові. 23 грудня у головному корпусі Львівського державного інституту фізичної культури за підтримки Львівського центру олімпійської просвіти проведено наукову конференцію. Із 17 представлених доповідей лише шість безпосередньо чи опосередковано відносилися до заявленої теми. Матеріали конференції планувалося видати у науковому збірнику «Фізична активність, здоров'я і спорт» №2 (4). Прошло півроку, однак нічого у цьому напрямку не було зроблено.

З огляду на такий стан справ, щоб якось заповнити значну прогалину в українській історіографії, підготовлену дану публікацію¹.

Спортивне товариство «Україна» посідало вагомe місце у структурі спортивного руху Західної України. Воно було створено з метою пропаганди рухових ігор, народних вправ, різних видів спорту. У това-

(рис. 4). У спогадах, датованих 22 травня 1936 р., він писав:

«Зі споминів про початок Товариства «Україна» 1911 р. можу подати, що звернув я увагу моїм тодішнім знайомим серед академічної молоді, що на львівськiм університеті потрібний доконче репрезентаційний спортивний клуб української молоді. Він повинен зватися «Україна» і заохочувати студентів університету й політехніки до плекання рухових ігор, народних вправ (хід, біг, скок, мет, дужба), боксу й шерму. Клуб мав спонукати українську молодь, придбати собі не лише інтелігенцію духа, але також інтелігенцію тіла. Дружини копаного м'яча, гаківки й ставки (безболъ), мали міряти з дружинами чужих клубів і притягнути українську молодь до співбігу з молоддю других народів.

Звертав я увагу на те, що товариство має мати свою таблицю на оповістки на коридорі обидвох високих шкіл

у Львові, а в своїм одязі до прилюдних ігор зазначувати жовто-блакитну краску» [1].

У статутах СТ «Україна» 1911 та 1914 рр. (рис. 5) у § 1 зазначалося: «Товариство носить назву «Україна спортивне товариство студентів висших шкіл у Львові». Мовою урядовою є українська» [2]. 8 квітня 1925 р. на Надзвичайних Загальних Зборах «України» змінено §1 статуту на: «Товариство має назву: Спортивне Товариство «Україна», в скороченню С. Т. «Україна». Урядовою мовою Т-ва є українська. Осідком Т-ва є місто Львів» [3]. Така офіційна назва збереглася до початку Другої світової війни.

Цікавим є той факт, що у 1920-х роках була спроба змінити назву товариства на українське спортивне товариство «Тризуб» з центром у Львові та поширенням діяльності на територію Львівського воєводства [4]. Однак польська окупаційна влада не схвалила такої ініціативи.

Печатки. Одним з обов'язкових атрибутів офіційно зареєстрованого СТ «Україна» були печатки (рис. 6, 7, 8). Ними завіряли всі важливі документи. Зі зміною статуту змінювалася і печатка. Сьогодні відомо три різні відтиски печаток СТ «Україна». Датуються вони 1920–30-ми роками [5]. Очевидно,

1, 2

ривстві займалися різними видами спорту і пропагували їх, а саме: фехтування, стрільба, баскетбол (кошиківка), лижний спорт (лещатарство), хокей (гаківка), футбол (копаний м'яч), волейбол (відбиванка), теніс (ситківка), туризм (туристика), ковзанярський біг (совгарство) та ін. При товаристві існувала та успішно виступала команда з однойменною назвою. Активними членами товариства були А. Зелений, В. Костецький, О. Навроцький, проф. С. Рудницький, сини Івана Франка Тарас і Петро, О. Шепарович та ін. (рис. 1, 2, 3).

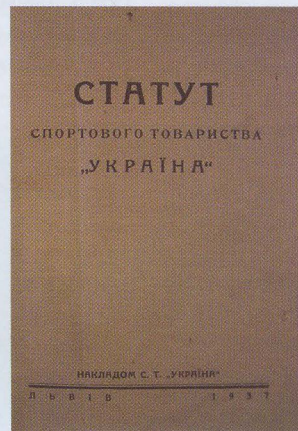
Назва. Товариство було створене напередодні Першої світової війни. Для кращого розуміння, в якій атмосфері воно створювалося і яке значення мало для українців, варто процитувати спогади «духовного батька» і першого почесного члена СТ «Україна» Івана Боберського

3

4

5

6

7

8

¹ За деяку надану інформацію висловлюємо подяку спортивному журналісту О. Пауку (Львів).

9

10

11

мала би існувати ще одна печатка СТ «Україна», від дня затвердження статуту і до початку 1920-х років. Однак, цих відтисків поки що не віднайдено.

Емблема. У сучасній українській історіографії утвердилася хибна думка про те, що емблемою товариства є зображення грецького юнака з щитом та здійнятим над

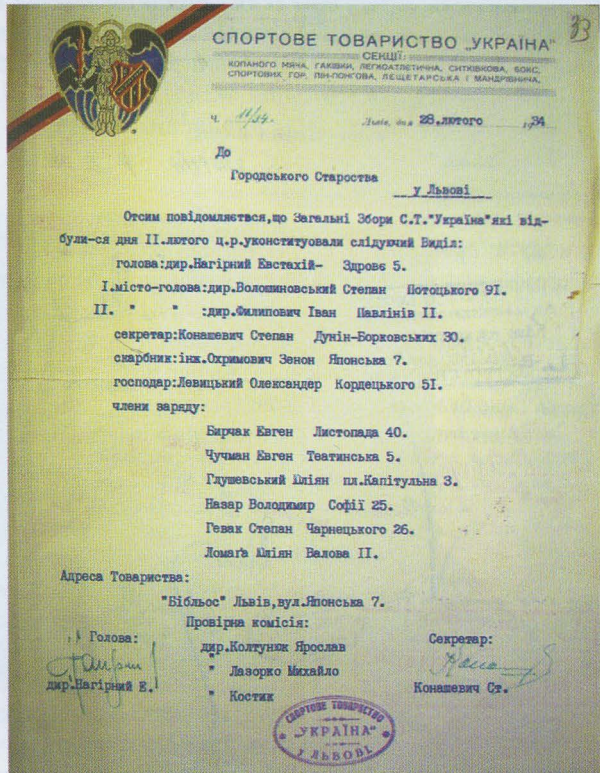

Однострой С. Т. «Україна» 1911—1936

12

головою мечем [6]. (рис. 9, 10). Насправді така відзнака використовувалась в проміжку між 1911—1935 рр., бо 8 квітня 1935 р. СТ «Україна» офіційно звернулася до Львівського воєводського уряду через міське староство з проханням «про затвердження проектної відзнаки Т-ва, якою буде послуговуватись в кореспонденції на листовому папері та одночасно

вважати цю відзнаку емблемою Т-ва». Документ закріплено організаційною печаткою і підписами голови Є. Нагірного та секретаря С. Конашевича. До нього також було долучено 6 кольорових примірників проектної відзнаки (рис. 11). 26 квітня 1935 р. Львівське староство без найменших застережень затвердило «відзнаку (герб) СТ «Україна» [7].

14

Кольори. Основними кольорами СТ «Україна» були червоно-чорні. У статуті товариства, виданому у 1937 р. у § 2 зазначалося: «Красками Товариства є краска червона-чорно-червона у відношенні 1:3:1» [8, 9]. Така колористика присутня практично на всіх одностроях організації у 1920—1930 рр. (рис. 12, 13), фірмових

13

15

16

17

18

бланках (рис. 14), організаційних виданнях (рис. 15) тощо.

Марки. Великого розповсюдження в організації набули марки (рис. 16). Випускалися вони з метою пропагування ідей товариства, а також для збору коштів на організаційні потреби. Червоно-чорне сполучення кольорів використано на марці спортивного товариства Україна, виданій у Львові 1926 р. Марка, розміром 29 х 43 мм, частково зубкована, містить напис: «Ювілейний фонд СТ Україна» [10]. Вона з'явилася з нагоди 15-ліття існування організації. Один її примірник виявлено в ЦДДА України у Львові, зокрема на листі Степана Гайдучка до Івана Боберського, датованого 22 березня 1927 р. [11]. У 1926 р. видано ще дві марки [10].

Відзнаки, нагороди. Спортивне товариство «Україна» також масово застосувало для нагородження своїх членів різноманітні загально-стандартні медалі, відзнаки, жетони, гравіруючи на зворотах написи українською мовою. (рис. 17, 18) [12].

Список літератури

1. **Боберський І.** Рухливі Українці//СТ Україна Львів. 25 ліття 1911-1936. — Львів: Накладом С. Т. «Україна», 1936. — С. 47-48.

2. **ДАЛО.** — Ф. 1. — Оп. 51. — Спр. 1557. — Арк. 77, 100.

3. **Там само.** — Арк. 48.

4. **Там само.** — Арк. 63

5. **Там само.** — Арк. 2 зв., 3, 5, 9 зв., 23, 24, 31, 32, 33, 34, 39, 40, 44, 60, 69.

6. **Благий В.** Україна//Довідник з історії України (А-Я): Посібн. для серед. загальноосв. навч. закл./За заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. — 2-ге вид., доопр. і доповн. — Київ: Генеза, 2001. — С. 899 та ін.

7. **ДАЛО.** — Ф. 1. — Оп. 51. — Спр. 1557. — Арк. 30, 31, 32.

8. **Там само.** — Арк. 10;

9. **Статут спортивного товариства «Україна».** — Львів: Накладом С. Т. «Україна», 1937. — С. 3.

10. **Хомяк М.** Каталог українських недержавних марок/Максим Хомяк. — Шарлеруа, 1987. — С. 14.

11. **ЦДДА України у Львові.** — Ф. 366. — Оп. 1. — Спр. 11. — Арк. 85.

12. **Пахолко С., Дмитрів М.** Легенда львівського боксу — Антон Білий//Пахолко С., Дмитрів М. Історія, закарбована в металі. Українська фалеристична спадщина (XIX — перша пол. XX ст.). — Львів: Край, 2011. — С. 39-42.